

СКАЛИ ЗА НАИВИСТИЧНИ И КОНСПИРАТИВНИ ВЯРВАНИЯ СПРЯМО COVID-19 И ЗА СПЕЦИФИЧНИ ПОВЕДЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С COVID-19 – АДАПТАЦИЯ И ВАЛИДИЗАЦИЯ¹

Методи КОРАЛОВ

Нов български университет

БЪЛГАРИЯ, София 1618, бул. Монтевидео № 21

mkoralov@nbu.bg

Резюме. Сто години след пандемията от Испански грип светът се изправи пред нова подобна заплаха в лицето на COVID-19. За това време са се променили драстично културата, техниката, медицината, организацията на много общества, появил се е Интернет, информация и знания са по-лесно достъпни отвсякога. Дали обаче хората са постигнали по-дълбока промяна на начините, по които реагират, когато са поставени в ситуация на животозастрашаваща опасност? Дали подхождат по-разумно и критично или разчитат на стари и стереотипно утвърдени подходи? Подобни въпроси са актуални не само за България. Двама представени инструмента са използвани в големия международен проект „COVID-19, личност и качество на живот: Подсилване на Аз-а по време на пандемия”. Те са създадени с цел да измерят някои погрешни схващания, сред които равнищата на наивистични и конспиративни вярвания относно COVID-19, и да опишат типични поведения, свързани с превенция и социална подкрепа. Скалите „Наивистични вярвания относно Ковид-19“ и „Конспиративни вярвания относно Ковид-19“ са част от по-голям въпросник за погрешни схващания, който не е използван в цялост в международния проект поради някои специфики на останалите скали и потенциални межкултурни несъвместимости. Айтемите от скалите за специфични поведения, свързани с COVID-19, са използвани без съдържателни промени, но в българската версия се установява различна факторна структура. Адаптираните общо 5 скали имат добри психометрични показатели, потвърждават се очакваните връзки със съдържателно свързани конструкти. Получените резултати дават солидни доказателства, че инструментите са надеждни, валидни и подходящи и адекватни за употреба в българската социо-културна среда.

---

¹ По доклад, представен на XII Национална школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки (28-30 октомври 2020 г.)

Ключови думи: COVID-19; погрешни схващания; наивистични вярвания; конспиративни вярвания; социална подкрепа; превенция.

Статията да се цитира по следния начин:

Коралов, М. (2021). Скали за наивистични и конспиративни вярвания спрямо COVID-19 и за специфични поведения, свързани с COVID-19 – адаптация и валидизация. *Психологични изследвания*, Том 24, Кн. 1, 2021, 76-83. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

© М. Коралов, 2021

Статията е постъпила през януари 2021

Приета за публикуване през март 2021

Публикувана онлайн през юни 2021

Авторът е прочел и одобрил окончателния вариант на ръкописа.